

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta ta' l-14 ta' Mejju, 2012

Rikors Numru. 558/2008

Ta' Kella Limited, illum Holiday Resorts limited

Versus

**L-Arkitett u Inġinier Ċivili Godwin P. Abela, id-Direttur
Qrati Ċivili u Tribunali fil-kwalità tiegħu li jwettaq id-
dmirijiet tar-Registratur tal-Qorti u l-Kummissarju tal-
Art għal kull interess li jista' jkollu**

1. Dan il-provediment huwa dwar talba magħmula minn parti f'kawża biex jiġu intaxxati mill-ġdid id-drittijiet ta' perit maħtur mill-qorti.
2. Il-Perit Godwin Abela kien inħatar perit ġudizzjarju fil-kawża Kummissarju tal-Art versus Angelo Xuereb nomine (ċitazzjoni numru 906/1991) sabiex jagħti l-valur annwali ta' biċtejn art għas-snin mill-1987 sal-2007. Il-perit ħalef ir-rapport u d-drittijiet tiegħu kienu ġew intaxxati mir-Registratur tal-Qrati Ċivili. Is-soċjetà rikorrenti, li kienet konvenuta f'dik il-kawża u kellha tħallas nofs id-

drittijiet, ma qablitx mal-likwidazzjoni tad-drittijiet u għalhekk b'rikors talbet illi dawn jiġu intaxxati mill-ġdid billi t-taxxa maħruġa mir-reġistratur ma saritx kif tgħid it-Tariffa K meħmuża mal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili.

3. B'dikriet tal-20 ta' Marzu 2009 il-qorti ħatret lill-Avukat Victor Borg Grech bħala espert sabiex jirrelata dwar it-talba u dan ħalef ir-rapport tiegħu fis-16 ta' Marzu 2010. Il-Perit Abela għamel l-osservazzjonijiet tiegħu dwar ir-rapport; is-soċjetà rikorrenti, għalkemm ingħatat fakoltà tagħmel l-osservazzjonijiet tagħha wkoll, baqgħet ma għamlitx hekk. Il-qorti, wara li qieset ir-relazzjoni tal-Perit Abela, it-taxxa tad-drittijiet, ir-rapport tal-Avukat Borg Grech u l-osservazzjonijiet, kemm bil-miktub u kemm bil-fomm, tal-partijiet, sejra issa tgħaddi biex tagħmel dawn il-konsiderazzjonijiet:

4. Fin-nota ta' sottomissjonijiet tiegħu l-Perit Abela osserva illi r-rikors tallum sar ħażin u ma jiswiex għax fir-rikors jingħad illi qiegħed isir taħt l-art. 64 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili meta t-talba kellha ssir b'nota taħt l-art. 667(2).

5. Huwa minnu illi r-rimedju għal min ma jaqbilx ma' taxxa ta' drittijiet ta' periti maħtura mill-qorti huwa dak li jagħti l-art. 667 – dispożizzjoni speċjali dwar taxxa ta' drittijiet ta' periti ġudizzjarji – u mhux l-art. 64 – dispożizzjoni ġenerali dwar “spejjeż ġudizzjarji”. Il-qorti iżda tifhem illi għandha tħares lejn it-talba – “ir-ritassa tad-drittijiet tal-perit” – għax jekk dik it-talba setgħet validament issir taħt dispożizzjoni oħra tal-liġi ma għandhiex titħassar għax issemmiet dispożizzjoni oħra – *res magis valeat quam pereat*.

6. Dan iġġodd iżjed u iżjed fil-każ tallum fejn, jekk tassew hemm kawża ta' nullità tar-talba, din hija minħabba “vjolazzjoni tal-forma meħtieġa mil-liġi”¹ u l-eċċezzjoni relativa ngħatat meta “l-parti li tagħtiha tkun baqgħat tagħmel jew, għad li tkun taf biha, tkun ħalliet li jibqgħu jsiru atti oħra wara, mingħajr ma teċċepixxi dik in-nullità”, u għalhekk l-eċċezzjoni ma setgħetx tingħata fl-istadju li fih ingħatat².

¹ Art. 789(1)(c) Kod. Proċ. Ċiv.

² Art. 789(2) Kod. Proċ. Ċiv.

7. Il-Perit Abela jgħid ukoll illi, ukoll jekk it-talba titqies li saret sew taħt l-art. 667, saret qabel ma beda jgħaddi ż-żmien ta' tmint ijiem mogħti f'dak l-artikolu, li jgħid illi t-talba ssir "fi żmien tmint ijiem mill-jum imsemmi fl-artikolu 672 [il-jum tal-pubblikazzjoni tar-rapport] jew, fil-każ li l-periti jkunu ġew iddispensati milli jidhru kif imsemmi f'dak l-artikolu, mill-jum li fih il-periti jew il-partijiet fil-kawża jkunu ġew imgħarrfin bit-taxxa b'ittra mingħand ir-registratur".

8. Tassew illi kien jagħmel aktar sens li kieku t-talba saret wara li r-rapport kien publikat, billi huwa diffiċli tifhem kif ir-rikorrenti setgħet tattakka t-taxxa ta' relazzjoni qabel ma kienet taf x'fiha dik ir-relazzjoni. Madankollu, il-fatt illi t-talba saret qabel iż-żmien ma huwiex waħda mir-raġunijiet taħt l-art. 789 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili għala t-talba titqies li ma tiswiex. F'kull każ, ir-rapport issa ġie publikat u kull nuqqas issewwa bis-saħħa tal-*ius superveniens*.

9. Ngħaddu issa għall-meritu.

10. Il-Perit Abela kien maħtur "sabiex [wara li] jekk ikun meħtieġ jagħmel aċċess fuq il-post u jqis id-dokumenti kollha fl-atti, jgħid kemm hu il-valur annwali tal-art mertu tal-kawża għas-snin mill-1987 sal-2007". Il-perit ħadem il-valur għas-sena 2007 bħala sebgħa fil-mija (7%) tal-valur kapitali tal-art f'dik is-sena, u wasal għaċ-ċifra ta' miljun, tliet mija u tmienja u sittin elf u disa' mitt euro (€1,368,900). Fuq din l-istima għas-sena 2007 d-dritt ġie intaxxat taħt il-para. 6 tat-Tariffa K fis-somma ta' erbat elef, mija u ħmistax-il euro u ħamsa u ħamsin ċenteżmu (€4,115.55). Id-dritt għall-istejjem għas-snin mill-1987 sal 2006 – għoxrin (20) sena – inħadem bħala dritt fuq għoxrin opinjoni bir-rata ta' mija u sittax-il euro u ħamsa u erbgħin ċenteżmu (€116.45) kull waħda, li jiġi b'kollox elfejn, tliet mija u disgħa u għoxrin euro (€2,329). Id-dritt tal-perit b'kollox mela ġie sitt elef, erba' mija u erbgħa u erbgħin euro u ħamsa u ħamsin ċenteżmu (€6,444.55).

11. Id-dritt għall-istima tas-sena 2007 mela nħadem *ad valorem* taħt il-para. 6 u dak għall-istejjem tas-snin l-oħra nħadem b'rata fissa għal kull opinjoni taħt il-para. 16 tat-Tariffa K.

12. Din il-qorti taqbel mal-fehma tal-perit tassatur l-Avukat Victor Borg Grech illi l-para. 6 tat-Tariffa K ma

jgħoddx għal periti maħtura mill-qorti bħala esperti, billi għad-drittijiet ta' periti hekk maħtura hemm dispożizzjoni speċjali – dik tal-para. 16 – li tgħid hekk:

« **16.** Drittijiet pagabbli lill-periti maħtura mill-Qorti bħala esperti tal-Qorti għal kull opinjoni trattata fir-rapport għandhom ikunu sa massimu ta' €116.47 għal kull punt ta' dritt li jiġi deċiż. Kull kalkolu jew komputazzjoni ta' ammont biex jingħata bħala danni jew kumpens mill-Qrati għandu jitqies bħala opinjoni, u l-massimu taxxabbli għal dik l-opinjoni għandu jkun €232.94. Il-kriterju għandu jkun ix-xogħol involut u qatt l-ammont stmat mill-perit ġudizzjarju:

Iżda d-dritt pagabbli għal kull rapport m'għandu fl-ebda każ jeċċedi elfejn euro (€2000).»

13. Għalhekk, ladarba kull stima magħmula mill-perit kienet “komputazzjoni ta' ammont biex jingħata bħala ... kumpens mill-Qrati”, għandha titqies bħala opinjoni, u l-ogħla dritt għal kull opinjoni bħal dik għandu jkun mitejn u tnejn u tletin euro u erbgħa u disgħin ċenteżmu (€232.94), bla ma jitqies “l-ammont stmat mill-perit ġudizzjarju”. Dan huwa l-ogħla li jista' jingħata għal kull opinjoni, iżda mbagħad l-ogħla dritt li jista' jingħata għall-opinjonijiet kollha flimkien huwa ta' elfejn euro (€2,000), barra t-taxxa fuq il-valur miżjud. Dan huwa anqas mid-dritt intaxxat mir-registratur u għalhekk huwa l-każ illi d-dritt jiġi intaxxat mill-ġdid

14. Il-qorti għalhekk tipprovdi dwar ir-rikors billi tordna lir-registratur jintaxxa mill-ġdid id-drittijiet tal-perit ġudizzjarju A.I.Ċ. Godwin Abela fid-dawl tal-konsiderazzjonijiet magħmula hawn fuq.

15. L-ispejjeż ta' dan l-episodju jinqasmu bin-nofs bejn il-Perit Godwin Abela u r-registratur.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----